

5772

Torah from Around the World

אם אין קמת אין תורה ואם אין תורה אין קמת
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 5 mei 2012 / 13 i'jar 5772
Sidra Acharé Mot-Kedosjiem, Wajikra [Leviticus] 16:1-20:27
Tanach blz. 230-240
Haftara: Jesjaja 5:1-21
Tanach blz. 807-809

Commentaar Acharé Mot: rabbijn [Joel Oseran](#)
Vice President, International Development
[World Union for Progressive Judaism](#), Jerusalem

Commentaar Kedosjiem: rabbijn Ron Kronish
Directeur van het [Interreligious Coordinating Council in Israel](#)

Vertaling: Jaap Frank en Sabine Frank-Fiedler
[Het Engelse origineel Acharé Mot](#)
[Het Engelse origineel Kedosjiem](#) [Direct naar Kedosjiem](#)

Acharé Mot

De Eeuwige zei tot Mosjee: 'Zeg tegen de Jisraëlieten: "Ik ben de Eeuwige, jullie God. Volg niet de levenswijze van de Egyptenaren, bij wie je gewoond hebt, noch de levenswijze van de Kenaänieten, naar wie ik je breng. Leef niet volgens hun bepalingen maar volgens mijn regels, houd je aan mijn bepalingen en leef ze na. Ik ben de Eeuwige jullie God. Mijn bepalingen en regels schenken leven aan wie ze volgt, houd ze dus in ere. Ik ben de Eeuwige".' (Wajikra 18:1-5)

Deze opdrachten aan het joodse volk, toen het nog in de woestijn leefde en een "samenleving" in wording was, legden duidelijk omschreven gedragsregels vast die ons als joodse samenleving opdragen ze na te leven: we moeten verre blijven van de gebruiken van de niet-Joden waar we mee samenleven. Wij, het volk dat een bijzonder Verbond met God heeft, hebben immers onze wetten en gedragsregels die ten grondslag moeten liggen aan ons doen en laten. We moeten uit de buurt blijven van "de anderen" en niet hun doen en laten kopiëren.

Het is een bevel dat wellicht prima past bij bepaalde secties van onze hedendaagse joodse gemeenschap; de orthodoxe en in het bijzonder die ultraorthodoxe "familieleden" die de niet-joodse wereld afwijzen en vasthouden aan een strikte scheiding tussen zichzelf en de andere volkeren, hun gedachtengoed en gebruiken. Of ze nu uit eigener beweging vandaag nog in joodse getto's leven in de diaspora of als charediem in ultraorthodoxe getto's in Israel, dit deel van het joodse volk onderschrijft volledig de woorden van Wajikra: blij verre van de andere volken, met inbegrip van de seculiere Israëliërs. Van hen valt er immers niets te leren, alleen maar van alles te vrezen.

Wij, Liberale, Progressieve en Reform Joden hebben nooit deze passage uit Wajikra begrepen zoals onze charedi broeders en zusters dat doen. Sterker nog, de wijze waarop wij, liberale Joden betekenis kunnen halen uit deze aansporing definieert de essentie en aard van het progressieve Jodendom. Het is van wezenlijk belang dat we deze passage uit Wajikra plaatsen in de context waarin deze is geschreven. In het bijzonder het gedeelte uit Wajikra dat betrekking heeft op de sexuele mores (incest en verboden relaties) van andere volken temidden waarvan wij leefden. Onze Tora verbiedt het zedeloos gedrag van de heidense gemeenschappen van toen. Niettemin komen we in Acharé Mot ook regels tegen over hoe en wat we moeten eten: dat we het bloed van dieren niet zullen eten "want het bloed is de levenskracht van elk levend wezen" (Wajikra 17:14). Zulke regels leren ons het leven te respecteren en te waarderen, juist wanneer we toegeven aan onze al te menselijke behoefte om vlees te eten.

Daarenboven lezen we in Acharé Mot hoe we de Grote Verzoendag (Jom Hakipoeriem) moeten nakomen; eenmaal per jaar moet voor de Jisraëlieten verzoening bewerkt worden voor al hun zonden", een dag waarop we worden opgeroepen tot zelfopoffering "opdat jullie van al je zonden gereinigd worden en de eeuwige weer rein tegemoet kunnen treden" (Wajikra 16:29-30).

Zeker, we leren van Acharé Mot dat wij Joden inderdaad anders dienen te leven dan de omwonenden. We dienen met name hun gedragingen niet over te nemen met betrekking tot seksuele tegennatuurlijkheden, noch in het veel voorkomende gebrek aan respect voor de heiligheid van het leven, of onze ogen te sluiten voor de noodzaak persoonlijk verantwoordelijk te zijn voor onze daden en vergeving te vragen voor onze zonden. Echter, wat deze eeuwige waarheid het Progressieve Joden heeft te melden is niet alleen welke aspecten we van de niet-Joodse wereld moeten afwijzen, maar vooral ook te leren welke elementen van diezelfde niet-Joodse wereld we kunnen en ook moeten bewonderen, ja zelfs integreren in onze levenshouding en dagelijkse praktijk. Vanaf zijn aanvang heeft het progressieve Jodendom ernaar gestreefd om zwaarwegende ideeën, mores en culturele gebruiken van "de anderen"-in de wetenschap, filosofie, de kunsten, muziek om er een paar te noemen- in ons joodse doen en laten te integreren.

De kunst en het vermogen te kunnen kiezen uit wat we aannemen en wat we verwerpen van onze gastgemeenschappen -in de diaspora of in Israel- is de ultieme test waar het progressieve Jodendom voor staat. Wat zou het "eenvoudig" zijn en ons goed uitkomen als we alles van "de ander" zouden afwijzen, met inbegrip van die "andere" zelf. Wat een scherp omlijnd argument zou het opleveren te stellen dat iedereen tegen ons is en een bedreiging voor ons naakte bestaan. Maar dat is niet de progressief-Joodse manier.

We moeten elkaar en alles wat van de "ander" uitstraalt tegemoet treden vanuit het besef dat we allemaal de schepsels en de kinderen van een en dezelfde God zijn. We moeten over genoeg wijsheid en durf beschikken om van elk van Gods kinderen te leren. Soms nemen we er kennis van om vervolgens het weer te verwerpen en soms leren ervan en nemen het geleerde op, passen het aan, veranderen het of passen de goede info in ons eigen systeem.

De tekst van Wajikra in onze sidra bevat een diepzinnige en ontzagwekkende opdracht: blij uit de buurt, houd je afzijdig van het kwaad van "de anderen". Wij Joden moeten die les vandaag de dag net zo verstaan als ons duizende jaren geleden werd geleerd. Wij progressieve Joden breiden de tekst van Wajikra ook nog als volgt uit: niet alleen moeten we leren om af te wijzen maar ook om te aanvaarden zonder onze bijzondere eigen manier van leven en onze grondwet in gevaar te brengen. Immers, de ultieme opdracht -zoals onze sidra

ons aangeeft- is te leren hoe zo goed mogelijk te leven (*wa-chai bahem* 'leef volgens en door hen' [de regels]). Immers al onze opdrachten en alles wat wij leren moeten ons en de hele mensheid voeren naar het waarderen en het eren van het leven.

Moge dit Gods wil zijn.

[Terug naar boven](#)

Kedosjiem De mitswa "houd van uw naaste als van uzelf" en de vreemdeling in ons midden

Sidra Kedosjiem bevat een aantal van de belangrijkste ethische passages in Tora, met waarden die in de huidige werkelijkheid overal waar Joden leven -en vooral in Israel- ons indringend aanspreken.

In Wajikra 19:17-18 komen we een van de meest befaamde uitspraken in de hele Tora tegen:
"Wees niet haatdragend. Als je iemand iets te verwijten hebt, roep hem dan ter verantwoording en laad niet omwille van een ander schuld op je door je te wreken of wrok te blijven koesteren. Heb je naaste lief zoals jezelf. Ik ben de Eeuwige."

(Wajikra 19:17-18)

Een stukje verderop vinden we het gebod de vreemdeling te waarderen:

"Iemand die als vreemdeling in jullie land verblijft, mag je niet onderdrukken. Behandel vreemdelingen die bij jullie wonen als geboren Israëlieten. Heb hen lief als jezelf, want jullie zijn zelf vreemdelingen geweest in Egypte. Ik ben de eeuwige, jullie God."

(Wajikra 19:33-34)

Wat hebben deze pesoekim (verzen) gemeen? Is het niet toevallig dat we in hetzelfde hoofdstuk van de tekst -die soms de "Heiligheidscode" wordt genoemd- worden opgedragen niet alleen *onze naaste* lief te hebben als onszelf maar ook *de vreemdeling*.

Deze passages waarmee Kedosjiem opent, beginnend met "*Wees heilig, want Ik, de Eeuwige, jullie God, ben heilig*" (Wajikra 19:2) leren ons op een bij uitstek praktische manier wat 'heilig zijn' betekent. Zonder enige twijfel behoort deze tekst tot de meest bekende en meest relevante passages, niet alleen in Tora maar feitelijk ook in alle andere wereldgodsdiensten.

Een kernvraag die mij altijd heeft geïnteresseerd is deze: wat betekent het woord 'naaste' in de uitspraak "heb je naaste lief als jezelf"? Slaat het alleen op Joden of op alle mensen?

Volgens sommige interpretaties verwijst het Hebreeuwse woord voor 'naaste', *ree'acha*, uitsluitend naar de Joden. Een visie die door de context waarin deze tekst in de Tora voorkomt als volgt kan worden vertaald (vgl de tekst hierboven): "Haat je broeder niet in je hart... Neem geen wraak en koester geen wrok jegens je volksgenoten. Houd van je metgezel (*ree'acha*) als van jezelf. Ik ben de Eeuwige. (Wajikra 19:17-18). Zo bezien lijkt het duidelijk dat "je metgezel" in dezelfde categorie thuishoort als "je broeder" en als "de kinderen van jouw volk", die allen ondubbelzinnig verwijzen naar onze mede-Joden. Volgens deze visie slaat "heb uw naaste lief als jezelf" op niemand anders dan op leden van de joodse gemeenschap.

"Naaste" is overigens geen precieze vertaling van het woord *ree'acha*. In het Hebreeuws is het woord voor naaste buur *sjacheen*; het Hebreeuwse woord voor *ree'a* betekent 'een zeer naaste metgezel'. Soms zelfs betekent *ree'a* 'partner' in de zin van 'echtgenoot/echtgenote'.

Wie zijn dan vandaag de dag onze "buren" of "intiemste metgezellen"? Zijn het slechts onze mede-Joden? Is het mogelijk de betekenis uit te breiden met "mensen" in het algemeen? Wajikra 19:33-34 biedt enige opheldering en brengt een correctie op de idee dat we alleen maar leden van onze eigen clan of gezamenlijke familie moeten liefhebben. Deze pesoekiem

(verzen) hebben betrekking op anderen die in ons midden wonen, "de vreemdeling die bij jou verblijft", d.w.z. de niet-Jood. In deze pesoekiem is de Tora zeer duidelijk: "heb uw naaste lief als jezelf". Waarom?

Een belangrijke midrasj verbindt "heb uw naaste lief als jezelf" (Wajikra 19:17-18) met Wajikra 19:33-34, dat over vreemdelingen gaat:

Waar de Tora naar de vreemdeling in ons midden verwijst en meldt dat je hem als jezelf moet liefhebben, dan is dat net zoals het volk Israel werd opgedragen "zijn naaste lief te hebben als zichzelf. Het joodse volk werd opgedragen "hem (de vreemdeling) lief te hebben als jezelf omdat jullie vreemdelingen waren in het land Egypte." Dit is iets wat jij zelf goed zou moeten herkennen vanuit je eigen ervaring vreemdeling te zijn, omdat jij een vreemdeling in Egypte bent geweest.

(Sifre Kedosjiem, hoofdstuk 8, afdeling 3).

"Omdat wij vreemdelingen waren in Egypte": gezien onze lange geschiedenis als vervolgte minderheid in landen van anderen zouden wij Joden een speciaal gevoelig zintuig hebben moeten ontwikkeld ten aanzien van de niet-Joden in ons midden. Als Reform- en Progressieve Joden overal ter wereld en in Israel zouden we het probleem van de minderheden een hogere prioriteit moeten geven dan we doen. Het zou vandaag de dag een centralere plaats moeten innemen in onze joodse identiteit. Zowel vanuit de wijze waarop we onze joodse geschiedenis verstaan als hoe we Tora begrijpen. Bovendien, als Israel zowel een joods als een democratisch land wil blijven, is er geen twijfel over mogelijk, dat de manier waarop wij ons tot dit gegeven verhouden beslissend zal zijn voor de toekomst van de staat. Niet alleen geldt dat voor de Joden die in Israel wonen, maar evenzeer voor Joden over de hele wereld die Israel steunen.

Rabbin Ron Kronish woont al 32 jaar in Jeruzalem. De afgelopen 21 jaar was hij de Director of the Interreligious Coordinating Council in Israel (www.icci.org.il). Hij is te bereiken via rkronish@icci.org.il.